SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULUN (SEAMK) LAUSUNTO

Valtioneuvoston maaseutupoliittisesta selonteosta (VNS 12/2025 vp)

Eduskunnan sivistysvaliokunnalle

Seinäjoen ammattikorkeakoulu (SEAMK) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto valtioneuvoston maaseutupoliittisesta selonteosta. SEAMK pitää selontekoa kokonaisuutena erittäin tärkeänä ja ajankohtaisena poikkihallinnollisena linjauksena, joka tunnistaa maaseudun elinvoiman merkityksen koko Suomen kestävän kehityksen, huoltovarmuuden ja kilpailukyvyn perustana.

Selonteossa korostetaan, että maaseudun toiminnasta riippuvat keskeiset kansalliset tavoitteet esimerkiksi ruoka-alan, metsäbiotalouden, matkailun sekä energia- ja ilmastotavoitteiden osalta (VNS 12/2025, luku 5)

Näiden tavoitteiden saavuttaminen edellyttää vahvaa alueellista osaamis- ja korkeakouluverkkoa.

1. Ammattikorkeakoulujen merkitys maakunnissa

SEAMK korostaa, että jokaisessa maakunnassa tulee olla vahva ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulut ovat alueellisen osaamisen ja kehittämisen perusrakenteita, jotka tukevat:

- osaavan työvoiman saatavuutta,
- nuorten pitovoimaa ja alueellista sitoutumista,
- pk-yritysten kasvua ja uudistumista,
- alueiden resilienssiä ja kokonaisturvallisuutta.

Selonteon tavoitteena on turvata maaseutujen elinvoimaisuus ja toimintaedellytykset ylivaalikautisesti (VNS 12/2025, luku 5). Tämä ei ole mahdollista ilman alueellista korkeakoulutusta ja erityisesti ammattikorkeakoulujen vahvaa roolia.

2. Ammattikorkeakoulut aluekehityksen ja TKI-toiminnan vetureina

Selonteossa tunnistetaan tarve hyödyntää paremmin maaseutualueilla olevaa innovaatio- ja kasvupotentiaalia sekä vahvistaa TKI-toimintaa (VNS 12/2025, luku 3.4.1)
Ammattikorkeakoulut ovat erityisesti maaseutumaisilla alueilla keskeisiä soveltavan tutkimuksen, kehittämisen ja innovaatiotoiminnan toteuttajia. Ne toimivat pk-yrityksille ja

yhteisötalouden toimijoille luontevina ja matalan kynnyksen kumppaneina, jotka mahdollistavat:

- uusien tuotteiden, palveluiden ja toimintatapojen kehittämisen,
- teknologisen uudistumisen,
- osaamisen lisäämisen ja päivittämisen,
- yritysten kehittämisen ja kansainvälistymisen.

Selonteon talouden uudistamista koskevat tavoitteet (luku 5.2) tulisi kytkeä vahvemmin ammattikorkeakoulujen TKI-infrastruktuureihin ja alueellisiin innovaatioekosysteemeihin.

3. SEAMKin strateginen rooli: ruokaketju ja yrittäjyys maaseudun kasvun moottoreina

SEAMK nostaa esiin strategisen erityisroolinsa Suomen maaseudun ja aluekehityksen kannalta.

SEAMK vastaa koko ruokaketjun koulutuksesta ja kehittämisestä pellolta pöytään sekä toimii valtakunnallisesti merkittävänä ruoka-alan TKI-toimijana. Ruokajärjestelmän kestävyys, huoltovarmuus ja vientipotentiaali ovat keskeisiä maaseudun tulevaisuuden menestystekijöitä. Selonteossa todetaan, että maaseudun toiminta on kriittistä ruoka-alan ja muiden arvonlisäystavoitteiden toteutumiselle. Ruoka-alan osaamisella on myös kriittinen merkitys kolmoiskriisin ratkaisuissa.

SEAMK korostaa, että ruokaketjun osaamisperustan turvaaminen edellyttää vahvaa alueellista korkeakoulutusta ja tutkimusympäristöjä.

Lisäksi SEAMKilla on vahva yrittäjyyskoulutuksen ja yrittäjyyden TKI-toiminnan profiili, joka pitää sisällään omistajanvaihdosten problematiikan. Maaseudun elinvoima perustuu pitkälti pk-yritysten toimintaan, omistajanvaihdoksiin ja uuden yritystoiminnan syntymiseen. Selonteossa tunnistetaan yrittäjyyden ja osaamisen merkitys maaseudun sisäisenä vahvuutena.

Ammattikorkeakoulujen rooli yrittäjyyden ja ruoka-alan kasvun ekosysteemeissä tulisi nostaa selonteon toimeenpanossa näkyvästi esiin.

4. Laboratorio- ja oppimisympäristöt kasvun generoinnin välineinä

Ammattikorkeakoulujen laboratorioympäristöt tarjoavat maaseutualueille ainutlaatuisen mahdollisuuden luoda kasvua ja uudistumista. Ne mahdollistavat:

- yritysten pilotointi- ja testausalustat,
- vihreän siirtymän ratkaisujen kehittämisen,

- elintarvike- ja biotalousinnovaatioiden kaupallistamisen,
- uuden teknologian käyttöönoton pk-yrityksissä.

Selonteon tavoitteet innovaatioiden vahvistamisesta maaseudulla edellyttävät, että tällaiset infrastruktuurit nähdään osana kansallista kasvupolitiikkaa.

5. Huoli korkeakoulutuksen voimakkaasta verkkoistumisesta ja aluevaikutuksista

SEAMK pitää huolestuttavana kehitystä, jossa ammattikorkeakoulutusta ollaan ammattikorkeakoulujen omasta tahdosta ja rahoituksellisen paineen vuoksi siirtämässä nopeasti verkkoon.

Selonteossa todetaan, että sähköiset palvelut eivät korvaa fyysistä läsnäoloa vaativia palveluja ja että fyysisellä saavutettavuudella on laajoja vaikutuksia osallisuuteen ja luottamukseen. Verkko-opetuksen voimakas lisääminen ei johda siihen, että nuoret jäisivät paremmin asumaan maaseutumaisille alueille. Päinvastoin on viitteitä siitä, että fyysisen kampuselämän puuttuessa nuoret muuttavat entistä useammin suuriin kasvukeskuksiin.

Monissa Euroopan maissa korkeakouluopinnot suoritetaan pääosin kampuksilla. Suomi on tekemässä laajaa kokeilua, jossa korkeakoulutusta viedään voimakkaasti verkkoon. Tällä on laadullisten kysymysten lisäksi merkittäviä aluepoliittisia seurauksia. Erityisesti ruoka-alalla soveltavan käytännön osaamisen merkitys on keskeistä. SEAMK esittää, että Ruotsin mallin mukaisesti lähiopetuksena toteutettavasta tutkinnosta maksettaisiin korkeampi korvaus ammattikorkeakouluille kuin verkossa toteutettavasta tutkinnosta.

6. Osaajatarve maaseudulla ja yritystoiminnan jatkuvuus

Selonteon SWOT-analyysissä tunnistetaan väestön keskittyminen ja työvoimapula keskeisinä uhkina. Maaseudulla toimii menestyviä yrityksiä, jotka tarvitsevat asiantuntijatyövoimaa. Nämä yritykset eivät siirrä toimintaansa osaajien perässä, vaan osaajapula johtaa toiminnan supistumiseen, investointien vähenemiseen ja pahimmillaan yritysten poistumiseen Suomesta.

7. Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

SeAMK esittää, että selonteon toimeenpanosuunnitelmassa:

1. Ammattikorkeakoulujen rooli aluekehityksen vetureina kirjataan selkeästi.
2. Jokaisessa maakunnassa turvataan ammattikorkeakoulun toimintaedellytykset.

3. Ammattikorkeakoulujen laboratorio- ja TKI-infrastruktuurit tunnistetaan maakuntien ja maaseudun kasvun ja viennin mahdollistajina.
4. Korkeakoulutuksen verkkoistumisen aluevaikutukset arvioidaan systemaattisesti osana maaseutuvaikutusten arviointia.
5. Korkeakouluverkon mahdollinen karsiminen nähdään merkittävänä riskinä maaseudun elinvoimalle ja huoltovarmuudelle.

Seinäjoella 25.2.2025

Seinäjoen ammattikorkeakoulu Oy
Jaakko Hallila
Rehtori, toimitusjohtaja